

Bijlage HAVO
2014

tijdvak 2

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Tekstboekje

Tekst 1

Constantijn Huygens

Constantijn Huygens (1596-1687) was als diplomaat in dienst van drie opeenvolgende stadhouders in de republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Daarnaast was hij dichter, musicus en kunstkenner. Hij verkeerde in de hoogste bestuurlijke en culturele kringen en beheerste verschillende talen. Samen met architect Jacob van Campen ontwierp hij zijn buitenverblijf Hofwijck, nabij Den Haag.

Tekst 2

Hofwijck, gravure en gedicht

Tien jaar na de voltooiing van Hofwijck beschreef Huygens zijn buitenplaats in een gedicht van 2824 regels. Ook liet hij een gravure van Hofwijck maken.

In het gedicht maakt hij met zijn gasten een rondwandeling door de tuin. Intussen verantwoordt hij nauwgezet zijn ontwerp, legt hij de achtergrond uit van de gekozen maatvoering en beargumenteert hij de keuze van de beplanting.

Hieronder volgt een passage uit het gedicht (vertaald naar modern Nederlands).

Wie er commentaar heeft,
bekritiseert zichzelf,
en 't fraaiste dat God schiep.
Voordat ik begon te delven,
nam ik deze wijze les
tot leidraad van mijn doen;
Ik bekeek mijzelf;
Meer hoefde ik niet te doen.
Twee vensters voor het gezicht,
twee voor de neus, twee oren,
Twee schouders tegenover elkaar,
twee heupen waar ze horen,
Een dij aan beide kanten,
Een knie, een been, een voet;
dat is, zei ik, Gods werk,
zo is het volkomen goed.

Tekst 3

Proletkult

Na de revolutie ontstond er in de Sovjet-Unie een omvangrijke 'Proletkult-beweging': kunst gemaakt door arbeiders voor arbeiders. Het doel van deze beweging was het ontwikkelen van een nieuwe, proletarische cultuur.

Om deze cultuur tot stand te brengen en te verspreiden reed een beschilderde trein naar de verste uithoeken van de jonge Sovjet-Unie. Er was een wagon met een drukpers, waarop pamfletten werden gedrukt. Deze pamfletten werden bij het passeren van dorpen uit de ramen geworpen.

Verder was in deze zogenaamde 'Agitproptrein' een wagon ingericht als bioscoop. Hier vertoonde onder anderen de filmpionier Dziga Vertov zijn propagandafilms. Vanuit deze trein bracht ook het Eerste Moskouse Arbeidstheater, dat destijds onder andere door Sergej M. Eisenstein werd geregisseerd, theaterstukken voor het volk.

Tekst 4

Stasjka (Staking), 1924

Sergej M. Eisenstein (1889-1948) begon als regisseur bij het Eerste Moskouse Arbeidstheater. Later ontpopte hij zich tot een van de belangrijkste filmvernieuwers in de Sovjet-Unie. In zijn film *Stasjka* (1924) is een breed scala aan filmische vondsten te zien.

Stasjka speelt in een fabriek waar de arbeiders in opstand komen tegen de fabriekseigenaren die militairen inzetten om de opstand met geweld te laten neerslaan.

Tekst 5

Once Upon a Time in the West

Once Upon a Time in the West speelt zich af in de negentiende eeuw rondom de aanleg van een spoorweg in het westen van de Verenigde Staten.

Synopsis:

De eigenaar van de ranch *Sweetwater* hoopt dat zijn grond veel waard is vanwege de waterbron op zijn terrein. Deze bron is de enige in de regio en het water is nodig om treinen te laten rijden.

Een spoorwegmagnaat die de waarde van de ranch inziet probeert deze in bezit te krijgen. Hij huurt de gewetenloze Frank en zijn handlangers in om de eigenaar van de ranch en diens gezin te vermoorden.

De geheimzinnige en zwijgzame man 'Harmonica' achtervolgt de huurmoordenaar Frank, omdat deze zijn broer vermoordde. Bij deze moord liet de sadistische Frank het doodsvonnis door Harmonica voltrekken. Harmonica moest zijn volwassen broer, die aan een strop hing, op zijn jonge schouders dragen. Frank stopte daarbij een mondharmonica in zijn mond. Toen Harmonica de last niet meer kon dragen betekende dat de dood van zijn broer. Harmonica wil wraak nemen op Frank voor deze moord.

Tekst 6

Judson Church groep

De Judson Church groep was een groep experimentele kunstenaars die wekelijks samenkwam in de Judson Memorial Church in New York tussen 1962 en 1964.

In de groep werkten kunstenaars uit verschillende disciplines samen. Naast dansers en choreografen waren componisten, musici, beeldend kunstenaars en filmmakers actief.

De dansers van de groep werkten experimenteel en waren vooruitstrevend. Ze verwierpen de theorie en uitgangspunten van de moderne dans. De voorstellingen die zij maakten worden met terugwerkende kracht beschouwd als de eerste uitingen van de postmoderne dans.

Tekst 7

Minimalisme

Het minimalisme is een stroming die zich in de jaren zestig en zeventig van de twintigste eeuw heeft ontwikkeld in beeldende kunst, muziek, dans, literatuur, architectuur en design. Kunstenaars probeerden de identiteit, of essentie, van het onderwerp te vatten. Zij ontdeden hun werk van overbodige vormen, toepassingen en concepten.

In Minimal Art (beeldende kunst) brachten kunstenaars het kunstobject terug tot de essentie. Kunstwerken bestonden vaak uit niet veel meer dan een elementaire, eenvoudige vorm. Ze maakten vaak gebruik van industriële processen en van materialen zoals staal, perspex of tl-buizen.